

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В СФЕРІ ПРЕВЕНЦІЇ ПІЯ ЗАПОБИГАННЯ КОРУПЦІЇ

необхідність вивчення трансформацій інформаційного простору, що відбуваються, які свідчать про перехід суспільства до нових форм боротьби за державну владу.

Список використаних джерел:

1. Громадська Н. А., Акетіна О. В. Сучасні особливості політичної комунікації та її прояви в інформаційному суспільстві. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Політологія.* Миколаїв, 2014. Т. 248, Вип. 236. С. 53–58.
2. Ладнюк М. О. Медіакратичні способи управління суспільством. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/e-democracy/e-democracy2016/paper/viewFile/1679/1369> (дата звернення: 03.04.2019).
3. Сіленко А. О., Волянський В. В. Медіаполітика: сутність поняття. *Актуальні проблеми політики.* Одеса, 2013. Вип. 50. С. 156–164.
4. Виселко І. В. Медіапростір як соціокультурне явище: теоретичні розвідки та практичні наслідки. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка.* Київ, 2011. № 1. С. 41–46.
5. Оборотов Ю. М. Традиції та новації в правовому розвитку: загальнотеоретичні аспекти : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.01. Одеса, 2003. 379 с.

Слободянюк М.О. курсант 1-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: доцент кафедри теорії
держави та права, кандидат юридичних наук,
доцент **Кривицький Ю.В.**

ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ В ЮРИДИЧНІЙ ДОКТРИНІ

Після здобуття Україною незалежності питання, пов'язані з територією і кордонами держави, набувають щораз більшої актуальності. Адже за допомогою державних кордонів, територія однієї держави відокремлюється від іншої. Будь-яка держава не може існувати без території. Територія є обов'язковою та невід'ємною ознакою держави, а державний кордон можна вважати постійним і безумовним атрибутом державності.

Існують різні підходи до визначення поняття державного кордону. Так, у чинному вітчизняному законодавстві зазначається, що державний кордон України – це лінія і вертикальна поверхня, що проходить по цій лінії, які визначають межі території України – суші, вод, надр, повітряного простору (ст. 1 Закону України «Про державний кордон України» від 4 листопада 1991 р.) [1]. У міжнародному праві державні кордони розглядаються як

фактичні чи уявні лінії на сухопутному, водному, повітряному просторі та в надрах, які визначають межі дії державного суверенітету, поширення територіального верховенства держави. Вони відділяють територію однієї держави від іншої, визначають межі державної території з усіма ресурсами, що є матеріальною умовою існування суспільства [2, с. 84].

У межах теорії держави та права державний кордон вивчається в контексті дослідження території держави як однієї з основних та універсальних ознак держави. Також державний кордон визначається як просторові межі для здійснення державної влади за територіальним принципом і відокремлення однієї держави від іншої [3, с. 59]. Деякі науковці в галузі загальнотеоретичного правознавства, як і дослідники в науці міжнародного права, під державним кордоном розуміють лінію, що визначає межі земної і водної території держави, зазначаючи, що державний кордон відокремлює не лише одну державу від одної, а й від відкритого моря, та вказують, що в повітрі державним кордоном вважається уявна площина, перпендикулярна до земної поверхні по наземному кордону чи по зовнішньому кордону територіальних вод; продовження цієї площини вглиб землі (водного простору) створює кордон надр держави [4, с. 490]. На думку Л.Д. Тимченка, державний кордон – це фактичні чи уявні лінії на сухопутному, водному, повітряному просторі та надрах, які визначають межі дії державного суверенітету [5, с. 289].

Водночас О.І. Чудновський, досліджуючи питання законодавчого регулювання захисту й охорони державного кордону України, зазначає, що Закон України «Про державний кордон України» не містить у визначенні такої його складової як підводний простір і запропонував власне визначення державного кордону – це узгоджена із зацікавленими сторонами й закріплена в договорах між ними лінія й вертикальна поверхня, що проходить за цією лінією, що визначає в сукупності з розташованими в прикордонній смузі прикордонними об'єктивно-знаковими спорудами з державною геральдичною атрибутикою просторову межу дії державного суверенітету на суші, воді, у підземному, підводному й повітряному просторі [5, с. 454].

Непрості та неоднозначні відносини між Україною та сусідніми державами зумовили розвиток проблеми встановлення існуючих кордонів. У той же час після здобуття Україною незалежності посилились її зв'язки з сусідами на політичній карті і, зокрема західними, оскільки європейський вектор міжнародних відносин України нині є пріоритетним.

Як відомо, крім договірних кордонів, закріплених у міждержавних договорах, існують і так звані історично сформовані кордони. Головною їх особливістю є те, що вони тривалий час визнавалися суміжними державами. Це робить історично сформований кордон юридично обов'язковим для обох держав. Географічна наука також має визначення державного кордону, під яким розуміється лінія, що проходить по поверхні землі (суходолу чи водного простору), та уявна вертикальна поверхня, яка проходить через неї в повітряному просторі та в надрах землі й визначає межу території держави,

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В СФЕРІ ПРЕВЕНЦІЇ ПІА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

відділяючи її від інших держав чи відкритих морів, або позначена на поверхні землі (суходолу або водного простору) або уявна вертикальна поверхня, яка проходить через неї в повітряному просторі та в надрах землі, що визначає межу території держави й відокремлює її від інших держав і відкритих морів.

Державні кордони встановлюють межі територіального верховенства держави. Чітке розмежування ресурсів, що належать державам, та меж їхньої верховної влади має істотне значення для попередження та запобігання конфліктів між державами, що межують між собою, та розвитку мирного співробітництва на кордонах на основі взаємності та добросусідства. Порушення державного кордону розглядається як фактичне порушення державного суверенітету і спричиняє юридичну відповідальність.

Законом України «Про державний кордон України» від 4 листопада 1991 р. закріплено, що Україна, керуючись Конституцією України, Декларацією про державний суверенітет України та Актом проголошення незалежності України, неухильно проводить політику миру, виступає за зміцнення безпеки народів України, виходячи з принципів непорушності державних кордонів, які є відображенням територіальної цілісності, політичної й економічної незалежності, суверенітету та єдності України. Стаття 8 Закону визначає порядок перетинання державного кордону України, плавання і перебування українських та іноземних невійськових суден та військових кораблів у територіальному морі і внутрішніх водах України, іноземних невійськових суден і військових кораблів у внутрішні води і порти України і перебування в них, утримання державного кордону України, проведення різних робіт, промислової та іншої діяльності на державному кордоні України [1].

Слід відзначити, що правовий (державно-правовий) статус державного кордону України визначається також Законами України: «Про Державну прикордонну службу України», «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», «Про правовий режим воєнного стану», «Про оборону України», «Про прикордонний контроль» та ін.

Отже, державний кордон визначає просторові межі України та сфери здійснення нею свого суверенітету (територіального верховенства), внутрішньої політики та є одним з об'єктів правоохоронної діяльності держави. Недоторканність державного кордону передбачає недоторканність не лише державної території, а й самої лінії кордону, заборону її перетинання без дозволу компетентних органів чи поза встановленими правилами. Охорона державного кордону – це здійснення комплексу різноманітних заходів щодо запобігання порушенням законодавства про державний кордон України, забезпечення необхідних умов для дотримання встановлених на кордоні та у прикордонні режимів, припинення протиправних дій і притягнення винних до відповідальності. Для кожної держави значення

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В СФЕРІ ПРЕВЕНЦІЇ ПІЯ ЗАПОБИГАННЯ КОРУПЦІЇ

державних кордонів є ключовим, оскільки полягає в тому, що кордони визначають належність території певній державі з усіма її ресурсами, що є матеріальною основою життя всього суспільства.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про державний кордон України» від 4 листопада 1991 р. № 1777-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12> (дата звернення: 20.03.2019).
2. Пронюк Н. В. Сучасне міжнародне право : навч. посіб. Київ, 2008. 344 с.
3. Хропанюк В. Н. Теория государства и права / Под ред. проф. В. Г. Стрекозова. Москва, 2001. 381 с.
4. Ромашов Р. А., Пархоменко Н. М., Легуша С. М., Муртазаєва Г. Н. Теорія держави і права : навч. посіб. / За заг. ред. В. А. Ромашова та Н. М. Пархоменко. Київ : КНТ, 2007. 216 с.
5. Тимченко Л. Д. Международное право : учеб. Харьков : Консум; Ун-т внутр. дел, 1999. 528 с.
6. Чудновський О. І. Питання законодавчого регулювання захисту та охорони державного кордону України. *Актуальні проблеми державного управління*. Харків, 2008. № 2. С. 451–458. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2008_2_61 (дата звернення: 20.03.2019).

Цісар М.Г. курсант 1-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: доцент кафедри теорії
держави та права, кандидат юридичних наук,
доцент **Кривицький Ю.В.**

ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ ЯК СУТНІСНА ОЗНАКА ДЕРЖАВИ

Поняття «державний суверенітет» сформувалося наприкінці середніх віків. У ті часи воно було потрібно для того, щоб у державі відокремили публічну владу від влади церкви, надати їй у суспільстві виняткове, монопольне значення. Як правило, в юридичній літературі державний суверенітет розуміється як незалежність державної влади від будь-якої іншої влади в середині країни та поза нею. Наразі, суверенітет – це комплексна ознака держави. Він концентрує в собі найбільш істотні ознаки державної організації суспільства. Нині Україна переймає досвід західних держав щодо поділу влади, парламентської культури, будівництва правової держави тощо. Суверенітет – це одна з істотних ознак держави, її можливість повноправно здійснювати внутрішньо та зовнішньополітичні справи, не допускати втручання у свою діяльність іноземних держав та інших внутрішньодержавних сил. Суверенітет характеризує державу як особливий